

УДК 338.242

**ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ
СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ**

Є. В. Коваленко, асистент

*Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, 40007, м. Суми, Україна
E-mail: kovalenko@econ.sumdu.edu.ua*

Розглянуто основні проблеми проведення оцінювання рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю на національному та регіональному рівні. Обґрунтовано методичні засади та показники рівня управління соціальною відповідальністю бізнесу. Подано поетапний опис процесу розрахунку інтегрального індексу управління корпоративною соціальною відповідальністю. Визначено 11 показників, які мають вирішальне значення для оцінки рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю. В основу методики оцінювання рівня управління соціальною відповідальністю бізнесу покладено багатомірний факторний аналіз та розрахунок інтегрального індексу. Результати розрахунків засвідчили кризовий стан управління корпоративною соціальною відповідальністю у Україні.

***Ключові слова:** корпоративна соціальна відповідальність, оцінювання, багатомірний факторний аналіз, синтетичний фактор, інтегральний індекс.*

ВСТУП

В Україні відсутній єдиний механізм оцінювання рівня управління соціальною відповідальністю бізнесу. Розробка такої системи оцінювання дасть можливість одержати систематизовану інформацію про якісно-кількісні параметри процесів, які відбуваються у сфері соціальної відповідальності підприємств, а також дасть можливість класифікувати цю інформацію за регіональною та галузевою ознакою, створити необхідну інформаційну базу для розробки і постійного вдосконалення національної політики соціальної відповідальності бізнесу. Крім того, існує нагальна потреба у розробці механізму оцінювання корпоративної соціальної відповідальності на макрорівні та створенні прозорої системи представлення цієї інформації на інтернет-сайтах самих підприємств, галузевих сайтах або галузевих громадських організацій. Такий підхід дасть можливість підприємствам проводити оцінку корпоративної соціальної відповідальності на єдиних засадах (безумовно, із застосуванням певних галузевих відмінностей в способах оцінки), забезпечить можливість проведення бенчмаркінгу рівня соціальної відповідальності бізнесу, визначення найкращих практик і найкращих підприємств у галузі або у територіальному аспекті.

Методика оцінювання рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю має враховувати національну специфіку, тому пряме використання міжнародних стандартів складання соціальних звітів і закордонних методик діагностики стану соціальної відповідальності бізнесу є неможливим.

Значну увагу проблемі оцінювання рівня корпоративної соціальної

відповідальності і стану управління нею приділили такі вітчизняні учені як Грицина Л. А., Дудкін О. В., Коноваленко А. С., Степанова О. В., Супрун Н. А., Царик І. М. Проте в їх працях основна увага направлена на діагностику рівня соціальної відповідальності бізнесу на рівні окремих підприємств, а на регіональному і національному рівні проблема залишається недостатньо вивченою.

ПОСТАВЛЕННЯ ЗАВДАННЯ

Завданням даного дослідження є розробка методичних засад проведення оцінювання рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю з урахуванням загальнонаціональних та регіональних тенденцій в умовах України.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Система оцінювання є важливою складовою організаційно-економічного механізму управління, яка дозволяє забезпечити контроль за процесом, визначити його слабкі і сильні сторони та віднайти резерви для покращення. На основі аналізу практики оцінювання рівня управління нами було визначено, що з цією метою найкраще використовувати розрахунок інтегрального індексу. Це викликано наступними причинами:

1) корпоративна соціальна відповідальність є багатостороннім явищем, яке включає економічні, соціальні та екологічні аспекти. Відповідно, процес управління корпоративною соціальною відповідальністю не може бути оцінений за допомогою одного або кількох показників, вимагає комплексного підходу;

2) корпоративна соціальна відповідальність є абстрактним поняттям, яке знаходиться у постійному розвитку, відповідно зростають вимоги до неї як до об'єкту управління та змінюються її характеристики. Тому система оцінювання процесу управління корпоративною соціальною відповідальністю повинна бути достатньо гнучкою, що найкраще забезпечити через розрахунок інтегрального індексу;

3) абстрактний характер категорії корпоративної соціальної відповідальності також означає, що відсутні показники, які б чітко і однозначно характеризували процес управління нею. Натомість цілу низку показників можна використовувати з метою опосередкованої оцінки. Тому є потреба у пошуку певного синтетичного показника, який би з великою часткою достовірності давав би характеристику рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Запропонована нами методика розрахунку інтегрального індексу управління корпоративною соціальною відповідальністю має на меті: 1) оцінювання рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю на рівні національної економіки; 2) визначення кращих регіонів, вивчення і поширення кращої практики управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Процес розробки методики інтегрального індексу рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю складався із семи етапів (рис. 1).

На першому етапі визначення рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю нами були відібрані такі показники, які характеризують економічні, соціальні та екологічні аспекти діяльності підприємств. До групи економічних було включено такі показники: капітальні інвестиції; капітальні інвестиції на одну особу; кількість суб'єктів ЄДРПОУ; кількість юридичних осіб; валовий внутрішній продукт у розрахунку на одну особу; фінансові результати підприємств до оподаткування; рентабельність операційної діяльності підприємств; кількість інноваційно активних підприємств у промисловості; витрати на інноваційну діяльність підприємств; впроваджено інноваційних процесів; впроваджено інноваційних видів продукції; обсяг інноваційної продукції.

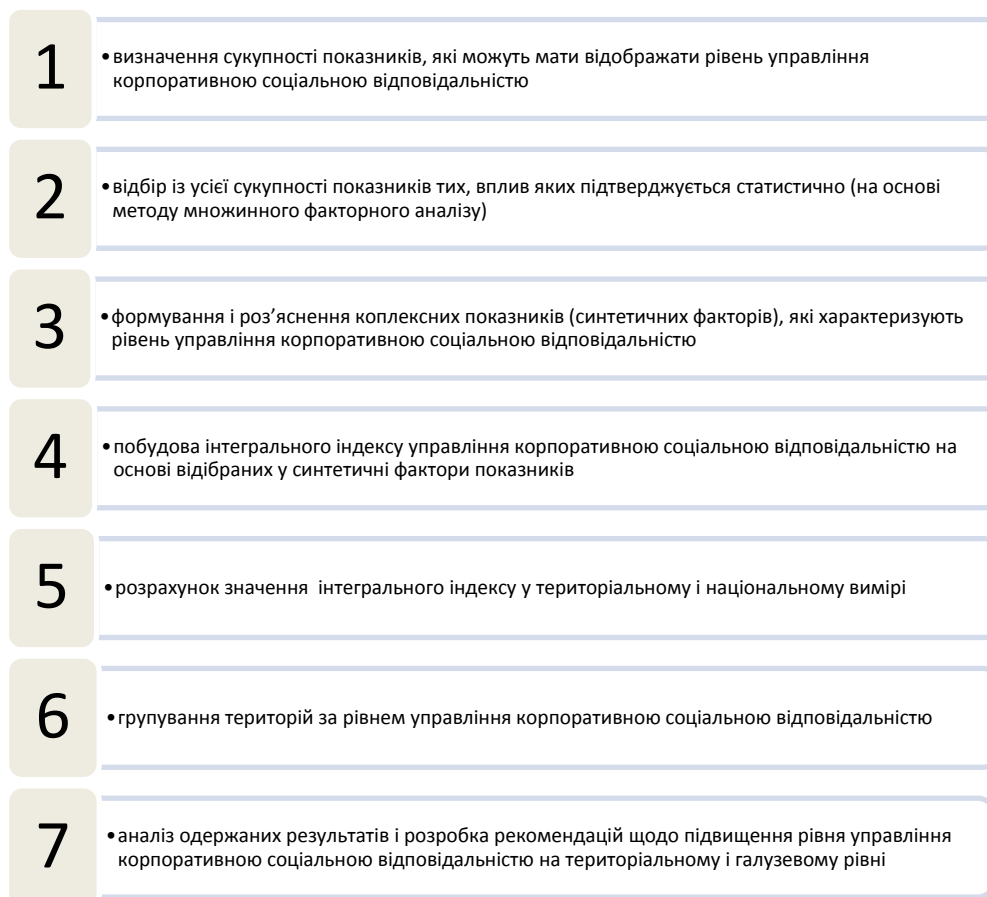

Рисунок 1 – Етапи процесу розробки методики оцінювання рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю. Джерело: розробка автора

Показники відбирались у групу з огляду на сутність економічної складової соціальної відповідальності, що відображає обов'язок підприємства використовувати ресурси ефективно, створювати прибуток, інвестувати одержаний прибуток у розширення виробництва, впроваджувати інновації з метою модернізації виробництва і випуску продукції, яка буде задовольняти нові потреби суспільства. Тому до початкового складу групи економічних показників рівня розвитку корпоративної соціальної відповідальності увійшли показники діяльності підприємств, які відображають обсяг створеного прибутку і рівня рентабельності, показники капітальних інвестицій (в тому числі на одну особу) та інноваційної діяльності. Також з точки зору управління на національному рівні важливими показниками соціальної відповідальності є такі макроекономічні показники як обсяг валового внутрішнього продукту (у тому числі на одну особу) та кількість суб'єктів підприємництва.

До групи соціальних показників включено: капітальні інвестиції у житлове будівництво; роздрібний товарооборот підприємств; оборот роздрібною торгівлі на одну особу; кількість укладених і зареєстрованих колективних договорів; кількість працівників, охоплених колективними договорами; середньооблікова кількість штатних працівників; середня заробітна плата; кількість найманих працівників підприємств, установ, організацій; доходи населення у вигляді заробітної плати. Показники відбирались у групу на основі такої логіки: соціальна складова відповідальності бізнесу відображає обов'язок підприємства покращувати умови

роботи і життєвого рівня працівників (шляхом збільшення розміру заробітної плати, створення умов для забезпечення житлом, зростання обсягу роздрібною торгівлі і збільшення обсягу споживання, забезпечувати прав і гарантій працівникам через укладання колективних договорів. Також, з точки зору управління на національному рівні, важливими показниками соціальної відповідальності є такі макроекономічні показники як кількість найманих і штатних працівників (як відображення відповідальності підприємства вести чесний облік та оформлення персоналу та забезпечувати зростання виробництва, що супроводжується збільшенням кількості працюючих), а також обсяг виплат населенню у вигляді заробітної плати.

До групи екологічних показників включено: капітальні інвестиції у охорону навколишнього середовища; поточні витрати на охорону навколишнього середовища; частка оборотної і послідовно (повторно) використаної води в загальному обсязі використання води на виробничі потреби; обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення; обсяги скидання забруднених зворотних вод у поверхневі водні об'єкти; потужність очисних споруд; обсяг пред'явленого екологічного податку; обсяг пред'явлених штрафних санкцій за правопорушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища; частка фактично сплаченого екологічного податку до загальної суми пред'явленого. Показники відбирались у групу на основі таких міркувань: екологічна складова соціальної відповідальності бізнесу відображає здатність і наміри підприємства зменшувати негативний вплив на навколишнє середовище, що може бути оцінено через економічні показники (обсяг капітальних інвестицій та поточних витрати на екологічні цілі), а також через показники, які характеризують динаміку забруднення (та динаміку зменшення забруднення) навколишнього середовища. Також важливими для оцінки рівня екологічної відповідальності є показники, які характеризують обсяг податкових зобов'язань за порушення чинного екологічного законодавства та податкову дисципліну підприємств у сфері екологічних платежів.

На другому етапі було проведено аналіз сукупності показників і відбір тих, вплив яких на рівень корпоративної соціальної відповідальності підтверджується статистично. Задача другого етапу була вирішена за допомогою багатомірного факторного аналізу із використанням програмного забезпечення SPSS. Хоча окремі завдання цього етапу можна було вирішити за допомогою кореляційного та регресійного аналізу, проте саме багатомірний факторний аналіз дає можливість виконати найбільшу сукупність задач, а саме: вивчити внутрішню структуру у системі первинного набору показників рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю; визначити найбільш інформативні показники; визначити показники, взаємозв'язок яких з іншими є незначним і які можуть бути вилучені із загальної сукупності.

Важливою особливістю багатомірного факторного аналізу є його здатність на базі внутрішньої структури матриці коефіцієнтів парної кореляції між показниками рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю визначити причини корювання таких показників. Кінцевою метою використання багатомірного факторного аналізу для дослідження рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю є оптимізація кількості показників, а також приведення значного числа статистично важливих показників до меншої кількості незалежних впливових величин, які називають факторами. При цьому кожен з факторів рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю об'єднує певну кількість первинних показників, які сильно корелюють між собою, а показники з різних факторів корелюють між собою слабо. Таким чином, метою використання багатомірного факторного аналізу рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю є пошук таких комплексних факторів, які найкращим чином можуть пояснити зв'язки між первинними показниками.

Перший крок процедури багатомірного факторного аналізу передбачав

стандартизацію заданих значень змінних (первинного набору показників) розрахунок за допомогою стандартизованих значень коефіцієнтів кореляції Пірсона між усіма змінними. В результаті була одержана кореляційна матриця, для якої були визначені власні значення показників і відповідні їм вектори (були визначені з використанням оціночних значень діагональних елементів матриці – відносних дисперсій простих факторів). В процесі багатомірного факторного аналізу власні значення сортуються у порядку зменшення, для чого відбирається стільки факторів, скільки є власних значень, які перевищують по величині одиницю. Власні вектори, які відповідають цим власним значенням, утворюють фактори, які характеризуються елементами власних векторів – факторними навантаженнями. Значення факторного навантаження слід розуміти як коефіцієнти кореляції між відповідними змінними – показниками рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю, та синтетичними факторами. Для вирішення цієї задачі у статистиці використовують велику кількість методів, але у нашому дослідженні ми використали найбільш поширений – метод головних компонент. Прямий факторний розв'язок має наступний зміст: розраховані k синтетичні фактори визначають k-вимірний простір, у якому початкові показники є точками. Значення факторних навантажень є координатами точок-початкових показників у цьому просторі відносно факторів як осей координат. Але прямий факторний розв'язок дає тільки загальне уявлення про розмірність факторного простору, не дає однозначного визначення напряму факторів-осей, тому прямий розв'язок є лише проміжним етапом.

Для однозначного вирішення задачі визначення факторів виконують задачу повороту факторів, суть якої полягає у пошуку такої системи координат, яка може дати найбільш ефективні результати для аналізу. Для здійснення процедури обертання нами був обраний метод варімакс, який є найбільш надійним для даного типу задач і виконується на основі ортогонального обертання, яке з метою одержання оптимального результату може бути проведено багаторазово. Факторні навантаження оберненої матриці розглядаються як результат факторного аналізу, але кінцевим кроком є пошук пояснення змісту синтетичних факторів на основі значень факторних навантажень. Ці факторні коефіцієнти дають кількісну характеристику прямо не вимірюваним економічним явищам і забезпечують можливість порівняльного аналізу на вищому рівні узагальнення.

Інтерпретація матриці обернених факторних навантажень полягає у пошуку коефіцієнтів, які найкраще відображають значення факторів (тобто відшукуються найбільші значення факторних навантажень для кожного первинного показника). Таким чином, до складу конкретного фактора включається кілька показників, значення факторних навантажень яких є найбільшими. Одержані найбільші значення факторних навантажень для кожного фактора сумуються і складають значення синтетичного фактора. Проблемою цього етапу є прийняття рішення про включення того чи іншого показника до складу синтетичного фактора на основі оцінки значення факторного навантаження, іншими словами цей етап потребує прийняття рішення про те, яке значення факторного навантаження можна вважати вагомим. Це питання можна вирішити на основі загальних підходів [1], визнати вагомим значення не менше 0,3 [2] або більше 0,65 [3]. Для цілей даного дослідження нами був обраний останній підхід. На основі оцінки значення факторного навантаження ми приймали такі рішення: 1) показник включається до складу одного синтетичного фактора (для якого значення факторного навантаження є найбільшим), 2) показник включається до складу кількох синтетичних факторів (якщо значення факторних навантажень є вагомим і приблизно однаковими для кількох синтетичних факторів), 3) показник не включається до складу жодного із синтетичних факторів (якщо значення факторних навантажень для усіх синтетичних факторів не є вагомими). Роз'яснення результатів багатомірного факторного аналізу здійснювалось нами на основі абстрактно-логічного методу досліджень.

Так як первинний набір показників рівня управління корпоративною соціальною

відповідальністю був достатньо великим, а статистична надійність цих показників для вирішення поставленої задачі була для нас невідомою, то другий етап був виконаний нами у два підетапи. Перший підетап багатомірного факторного аналізу дозволив нам визначити перелік показників, які слабо корелюють з іншими, що дозволило вилучити їх із загальної сукупності показників. Розрахована у процесі виконання першого підходу загальна пояснена дисперсія та повернуті суми квадратів навантажень показали, що первинна сукупність показників пояснюють 98,6% варіації рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю. Але подальші розрахунки на основі обороту факторів за методом варімакс з нормалізацією Кайзера показали, що значна частина показників є малоінформативними, а утворені на їх основі синтетичні фактори не можуть мати логічного пояснення. Власне, такий висновок означав, що первинна сукупність була обрана неправильно, і представлені у ній фактори між собою не пов'язані, відповідно, не можуть бути оцінені і описані. Тому показники із низьким значенням факторних навантажень у матриці обернених компонент були вилучені при подальшому аналізі.

Описана вище процедура факторного аналізу була проведена повторно. До матриці були включені 11 факторів № 1, 7, 10, 11, 13, 17, 18, 21, 22, 30, 31 як найбільш суттєві. Результати багатомірного факторного аналізу скороченої сукупності показників засвідчили його достовірність. Так, включені у розрахунок компоненти роз'яснюють у цілому 87,3% загальної варіації рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю, що є достатньо високим показником. Взяті у розрахунок компоненти сформували за результатами розрахунків 2 синтетичних фактори, розрахунки проводились на основі методу аналізу головних компонент.

Склад синтетичних факторів був встановлений на основі результатів обертання компонент, з цією метою використовувався метод Варімакс з нормалізацією Кайзера. Обертання зійшлося за 3 ітерації. В результаті була одержана обернена матриця факторних навантажень, у якій для визначення складу синтетичного фактора нами було визначено найбільші значення обернених компонент. Одержана обернена матриця факторних навантажень дозволила чітко визначити приналежність компонент до того чи іншого фактора, усі компоненти були прийняті у розрахунок синтетичних факторів, жодна із компонент не належить до двох факторів одночасно. Значення факторних навантажень є додатними, отже взаємозв'язок усіх показників сукупності із рівнем управління корпоративною соціальною відповідальністю є прямим. П'ять з 11 компонент мають значення більше 0,9 (дуже високий рівень кореляції), п'ять – значення від 0,7 до 0,9 (високий рівень кореляції), одна – значення від 0,5 до 0,7 (середній рівень кореляції). Отже, до складу синтетичного фактора 1 увійшли 5 компонент, до складу синтетичного фактора 2 – 6 компонент.

На третьому етапі було сформовано і роз'яснено комплексні показники (синтетичні фактори), які характеризують рівень управління корпоративною соціальною відповідальністю. Інтерпретація одержаних синтетичних факторів дозволила констатувати, що синтетичні фактори мають логічне пояснення, отже, наша гіпотеза про вплив обраної сукупності показників на рівень управління корпоративною соціальною відповідальністю виявилась вірною.

Отже, до складу синтетичного фактора 1 увійшли такі 5 первинних компонент: фінансові результати підприємств до оподаткування (0,938); впроваджено інноваційних процесів (0,869); кількість працівників, охоплених колективними договорами (0,944); середньооблікова кількість штатних працівників (0,921); обсяг інноваційної продукції (0,954). Значення синтетичного фактора 1 становить 4,626. Компоненти, які входять до складу синтетичного фактора 1 відображають фінансову спроможність підприємства (фінансовий результат), рівень інноваційності і фінансову можливість впроваджувати інновації (обсяг інноваційної продукції, кількість впроваджених інноваційних процесів), а також соціальну зорієнтованість підприємства через кількість охоплених колективними договорами працівників та

середньооблікову кількість штатних працівників. Також показник кількості впроваджених інноваційних процесів може бути оцінений і як соціальний за змістом, адже інноваційні процеси мають на меті полегшити і збагатити працю найманого персоналу. За своїм логічним змістом синтетичний показник 1 одержав назву «соціально-економічний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю».

До складу синтетичного фактора 2 увійшли такі 6 показників: капітальні інвестиції (0,968); витрати на інноваційну діяльність підприємств (0,790); капітальні інвестиції у житлове будівництво (0,722); капітальні інвестиції у охорону навколишнього середовища (0,642); поточні витрати на охорону навколишнього середовища (0,727); доходи населення у вигляді заробітної плати (0,729). Значення синтетичного фактора 2 складає 4,578. За своїм економічним змістом синтетичний фактор 2 одержав назву «фінансово-інвестиційний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю».

Одержані синтетичні показники майже рівні за значенням, отже їх вплив на формування рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю є практично однаковим. Отже, одержані результати багатомірного факторного аналізу рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю дозволяють зробити наступні висновки:

1) найбільш вагомими для оцінки рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю показниками у національному масштабі є такі: фінансові результати підприємств до оподаткування; впроваджено інноваційних процесів; кількість працівників, охоплених колективними договорами; середньооблікова кількість штатних працівників; обсяг інноваційної продукції; капітальні інвестиції; витрати на інноваційну діяльність підприємств; капітальні інвестиції у житлове будівництво; капітальні інвестиції у охорону навколишнього середовища; поточні витрати на охорону навколишнього середовища; доходи населення у вигляді заробітної плати;

2) одинадцять визначених нами показників рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю доцільно об'єднати у 2 синтетичні фактори, кожен з яких має вагомий вплив на рівень досліджуваного процесу: соціально-економічний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю, який обумовлює 52,7 % варіації ознаки, та показник рівня фінансування витрат на цілі управління корпоративною соціальною відповідальністю, який обумовлює 34,6 % зміни ознаки. У сукупності синтетичні фактори визначають 87,3 % варіації досліджуваної ознаки – рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю.

На четвертому етапі було проведено розрахунок інтегрального індексу управління корпоративною соціальною відповідальністю, що здійснювалось на основі відібраних у синтетичні фактори показників. Інтегральний підхід у розрахунку рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю був реалізований шляхом здійснення таких кроків як нормування показників, визначення ваги показників у блоках, визначення ваги блоків показників у інтегральному індексі, розрахунок індексу по кожному блоку показників у національному і регіональному розрізі, розрахунок інтегрального індексу по кожному блоку показників у національному і регіональному розрізі.

Нормування обраних показників передбачало визначення нормативного значення, з яким будуть порівнюватись фактичні значення кожного показника. При розрахунку територіальних індексів допускається у якості бази розрахунку використовувати кількісні показники території, на якій якісний показник є найкращим; кількісний показник, взятий за стандарт; середній розмір кількісного показника по сукупності порівнюваних територій. Враховуючи економічний зміст обраних нами показників та особливості їх динаміки за досліджуваний період нами було прийнято рішення взяти за базу порівняння найкращий річний рівень середнього показника по сукупності

порівнюваних територій (табл. 1). Процедура нормування передбачала порівняння фактичного значення показника із базовим значенням.

Таблиця 1– Індикатори рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю

Пор. номер	Назва показника	Нормативне значення	Характер впливу на рівень управління КСВ
1. Соціально-економічний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю			
1	Фінансові результати підприємств до оподаткування, млн грн	9843,7	Стимулятор
2	Впроваджено інноваційних процесів, од.	86	Стимулятор
3	Кількість працівників, охоплених колективними договорами, тис. осіб	358,7	Стимулятор
4	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	410,4	Стимулятор
5	Обсяг інноваційної продукції, млн грн	692,4	Стимулятор
2. Фінансово-інвестиційний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю			
1	Капітальні інвестиції, млн грн	10930,2	Стимулятор
2	Витрати на інноваційну діяльність підприємств, млн грн	573,4	Стимулятор
3	Капітальні інвестиції у житлове будівництво, млн грн	1824,4	Стимулятор
4	Капітальні інвестиції у охорону навколишнього середовища, млн грн	318,4	Стимулятор
5	Поточні витрати на охорону навколишнього середовища, млн грн	676,6	Стимулятор
6	Доходи населення, млн грн	53269,4	Стимулятор

Джерело: розраховано автором на основі [4; 5]

Процедура нормування передбачала порівняння фактичного значення показника із базовим значенням. Так як усі образі нами показники за своїм змістом є показниками-стимуляторами, то розрахунок проводився за формулою:

$$y_{ijr} = \frac{x_{ijr}}{x_{stij}}, \quad (1)$$

де y_{ijr} – нормоване значення j -го показника в i -ому блоці показників по r -му регіону;
 x_{ijr} – фактичне значення j -го показника в i -му блоці показників по r -му регіону;
 x_{stij} – базове значення j -го показника в i -му блоці показників по r -му регіону.

На ступінний крок передбачав проведення процедури зважування кожного із показників у складі двох блоків. Ваги визначались на основі значень обернених факторних навантажень (табл. 2). Для кожного блоку показників вагові коефіцієнти визначались окремо, в залежності від кількості показників.

Таблиця 2 – Вагові коефіцієнти для розрахунку індексу рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю

Пор. номер	Назва показника	Значення оберненого факторного навантаження	Ваговий коефіцієнт
1. Соціально-економічний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю 0,6			
1	Фінансові результати підприємств до оподаткування, млн грн	0,938	0,20
2	Впроваджено інноваційних процесів, од.	0,869	0,15
3	Кількість працівників, охоплених колективними договорами, тис. осіб	0,944	0,20
4	Середньооблікова кількість штатних працівників, тис. осіб	0,921	0,20
5	Обсяг інноваційної продукції, млн грн	0,954	0,25
2. Фінансово-інвестиційний показник рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю 0,4			
1	Капітальні інвестиції, млн. грн.	0,968	0,30
2	Витрати на інноваційну діяльність підприємств, млн грн	0,790	0,15
3	Капітальні інвестиції у житлове будівництво, млн грн	0,722	0,15
4	Капітальні інвестиції у охорону навколишнього середовища, млн. грн	0,642	0,10
5	Поточні витрати на охорону навколишнього середовища, млн грн	0,727	0,15
6	Доходи населення, млн грн	0,729	0,15

Джерело: розраховано автором

В межах блоку індекс розраховувався на основі методу середньої арифметичної зваженої. Загальний інтегральний індекс також розраховувався як середнє арифметичне зважене, ваги визначались на основі результатів попередніх розрахунків до багатомірного факторного аналізу. Так, на першому етапі багатовимірного факторного аналізу нами було визначено, що перший синтетичний фактор формує 52,69 % загальної варіації показника, а другий – 34,56 %, їх загальний вплив на формування рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю становлять 87,25 %. Вагові коефіцієнти, визначені на основі цих сум квадратів навантажень обертання, становлять 0,6 та 0,4 відповідно.

Інтегральний показник може мати як додатне, так і від'ємне значення. Якщо індекс набуває значення більше одиниці, це означає, що приріст рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю за аналізований період склав більше 100 %, значення менше 1 означають спад рівня досліджуваної ознаки. Для оцінки стану управління корпоративною соціальною відповідальністю використовувалась наступна шкала (табл. 3):

Таблиця 3 - Шкала оцінки інтегрального індексу рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю

Значення інтегрального показника	Стан управління корпоративною соціальною відповідальністю
Менше 0,2	Катастрофічний
Від 0,2 до 0,4	Незадовільний
Від 0,4 до 0,6	Кризовий
Від 0,6 до 0,8	Достатній
Від 0,8 до 1,0	Нормальний
Вище 1,0	Високий

Джерело: розробка автора

П'ятий етап передбачав здійснення розрахунку значення інтегрального індексу у територіальному та національному вимірі. За результатами розрахунків було визначено, що стан рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю в Україні є кризовим, так як значення інтегрального індексу становить 0,57. Значення інтегрального індексу за регіонами коливаються у широких межах.

На шостому етапі було проведено групування територій за рівнем управління корпоративною соціальною відповідальністю. В результаті було одержано шість груп регіонів за рівнем управління корпоративною соціальною відповідальністю (табл. 4).

Таблиця 4 - Групування регіонів України за інтегральним індексом рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю

Інтервал значень інтегрального показника	Стан управління корпоративною соціальною відповідальністю	Кількість регіонів у групі	Назва регіону
Вище 1,0	Високий	5	Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Харківська області, м. Київ
Від 0,8 до 1,0	Нормальний	2	Донецька, Запорізька області
Від 0,6 до 0,8	Достатній	2	Львівська, Сумська області
Від 0,4 до 0,6	Кризовий	2	Одеська, Полтавська області
Від 0,4 до 0,2	Незадовільний	11	Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Миколаївська, Рівненська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська
Менше 0,2	Катастрофічний	3	Кіровоградська, Луганська, Чернівецька

Джерело: розробка автора

Сьомий етап передбачав проведення аналізу одержаних результатів і розробку рекомендацій щодо підвищення рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю на національному і територіальному рівні.

ВИСНОВКИ

Розрахунок інтегрального індексу рівня управління корпоративною соціальною відповідальністю та аналіз одержаних результатів дозволив зробити наступні висновки:

1) У цілому в Україні рівень управління корпоративною соціальною відповідальністю є кризовим. Це означає, що чинна ситуація не відповідає світовим тенденціям, заважає інтеграції України у світове співтовариство, негативно впливає на розвиток національної економіки.

2) У регіональному вимірі спостерігаються значні відмінності у рівні управління корпоративною соціальною відповідальністю. Високе значення інтегрального індексу спостерігаємо лише у п'яти регіонах: Вінницька, Дніпропетровська, Київська, Харківська області та м. Київ. Це є розвинені промислові регіони, у яких зареєстрована велика кількість спільних підприємств та підприємств з іноземними інвестиціями, важливим аспектом діяльності яких є соціально відповідальна діяльність. Ще два регіони (Донецька і Запорізька області) мають нормальний рівень управління корпоративною соціальною відповідальністю. Але абсолютна більшість областей – рівень достатній і нижче.

3) Вважаємо, що перший крок у розвитку корпоративної соціальної відповідальності на національному рівні має зробити саме держава. Основою національної політики у цьому напрямі має стати реформування системи управління національною та регіональною економікою на основі модернізації підходів до прийняття рішень та зміни світоглядних установок громадян як суб'єктів прийняття і виконання цих рішень, наприклад, на основі впровадження сучасних моделей публічного управління та здійснення партиципаторного бюджетування.

SUMMARY

EVALUATION OF THE CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY MANAGEMENT

Y. V. Kovalenko

Sumy State University,
2, Rymkogo-Korsakova St., 40007, Sumy, Ukraine
E-mail: kovalenko@econ.sumdu.edu.ua

The main problems of assessing the state of corporate social responsibility management at the national and regional levels are examined. The methodical basis and indicators of the management level of business social responsibility are substantiated. A step-by-step description of the calculation process of cumulative index of corporate social responsibility management is presented. Eleven indicators of crucial importance for evaluation of the level of corporate social responsibility management are identified. The method of assessing the state of corporate social responsibility management is based on multidimensional factor analysis and the calculation of the integral index. The results of the calculations confirmed the crisis state management of corporate social responsibility in Ukraine.

Keywords: corporate social responsibility, evaluation, multivariate factor analysis, synthetic factor, cumulative index.

РЕЗЮМЕ

ОЦЕНИВАНИЕ СОСТОЯНИЯ УПРАВЛЕНИЯ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ

Е. В. Коваленко, ассистент

Сумский государственный университет,
ул. Римского-Корсакова, 2, 40007, г. Сумы, Украина
E-mail: kovalenko@econ.sumdu.edu.ua

Рассмотрены основные проблемы проведения оценивания состояния управления корпоративной социальной ответственностью на национальном и региональном уровнях. Обоснованы методический базис и показатели уровня управления социальной ответственностью бизнеса. Представлено поэтапное описание процесса расчета интегрального индекса управления корпоративной социальной ответственностью. Определены 11 показателей, которые имеют решающее значение для оценки уровня управления социальной ответственностью бизнеса. В основу методики оценивания состояния управления корпоративной социальной ответственностью положены многомерный факторный анализ и расчет интегрального индекса. Результаты расчетов подтвердили кризисное состояние управления корпоративной социальной ответственностью в Украине.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, оценивание, многомерный факторный анализ, синтетический фактор, интегральный индекс.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бююль А. SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей / А. Бююль, П. Цефель. – СПб.: ООО «ДиаСофтЮП», 2005. – 608 с.
2. Экономико-математические методы в анализе хозяйственной деятельности предприятия и объединений / А. Б. Бутник-Сиверський, Р. С. Сайфулин, Я. Р. Рейльян и др. – М.: Финансы и статистика, 1982. – 200 с.
3. Гавкалова Н. Л. Соціально-економічний механізм ефективності менеджменту персоналу: методологія та концепція формування : монографія / Н. Л. Гавкалова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2007. – 400 с.
4. Статистичний щорічник «Регіони України», 2016 рік, у двох частинах / Ч. 1 / за редакцією І. М. Жук. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 299 с.
5. Статистичний щорічник «Регіони України», 2016 рік, у двох частинах / Ч. 2 / за редакцією І. М. Жук. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 692 с.

Надійшла до редакції 11 січня 2017 р.